

Bektaşiliğe Ait Bir İkrar Erkânnâmesi: “Erkân-ı Sultân Abdal Mûsâ”

Belong to Bektashism a Confirmation Letter: “Erkân-ı Sultân Abdal Mûsâ”

Kenan Ziya TAŞ*

Öz

Abdalan-ı Rum zümresinden sayılan Abdal Musa, Bursa'nın fethinden önce Buhara'dan gelen kırk abdal arasında gösterilir. Orhan Gazi zamanında gazalara katılmış daha sonra Teke civarına yerleşmiştir. Tekkesi ve türbesi, Antalya'nın Elmalı ilçesine bağlı Tekke (Teke) köyündedir. Onun birkaç şiiri ve Nasihatname adlı kısa bir risalesi günümüze kadar ulaşmıştır. Kısaca erkân, Babagan Bektaşiliği'nde “tarikat kurallarında ve ibadetlerinde yerine getirilmesi gereken tören kısımlarıdır. Ayrıca ayn'ül cemde yerine getirilmesi gereken on iki hizmetin her biri erkân olarak adlandırılır. Bunların anlatıldığı eserlere “erkânnâme” denilir. Bu yazıda, Ankara'da bulunan Milli Kütüphane'de Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan Erkân-ı Sultân Abdâl Musa' kısaca değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Bektaşi, erkanname, Abdal Musa, ikrar, erkân.

Abstract

Abdal Musa, who is considered from the Abdalan-ı Rum group, is shown among the forty abdals who came from Bukhara before the conquest of Bursa. He participated in the wars during the time of Orhan Gazi and later settled around Teke. The lodge and its tomb are in the Tekke (Teke) village of Antalya's Elmalı district. A few of his poems and a short treatise called Advice have survived. In short, the ceremony part that should be done in "order rules and worship" in Babagan Bektashism. In addition, each of the twelve services to be performed in ayn'ul cem is called erkan. The works in which these are described are called "erkannâme". In this article,

---

* Prof. Dr.; Balıkesir Üniversitesi Tarih Bölümü; kztas@hotmail.com; Orcid no: 0000-0002-8866-4025

Erkan-ı Sultan Abdal Musa in Ankara National Library Adnan Ötügen Provincial Public Library is briefly evaluated.

Keywords: Bektashism, confirmationletter (erkânname), Abdal Musa, ikrar, erkân.

1. Giriş

Arapçada “rakene” sözcüğünden türetilen tekil “rükn” kelimesinin çoğulu olan erkân (Kaplan, 2008: 99), “temeller, esaslar, direkler” (Cebecioğlu, 2005: 181) “âdet, yol yöntem, usûl, adap” (Soyyer, 2019: 167) gibi anlamlara gelir. Babagân Bektaşiliğinde de erkân terimi, “tarikât kurallarına ve tarikât ibadetlerine verilen ortak isim” ile “tarikât kurallarında ve ibadetlerinde yerine getirilmesi gereken ritüel parçaları” (Özdemir, 2021: 111-130) olarak karşımıza çıkar. Ayrıca aynü’l cemde yerine getirilmesi gereken on iki hizmetin her biri erkân olarak adlandırılır (Noyan, 2010: 89-214).

Erkânname teriminin şimdiye kadar birçok tarifi yapılmıştır. Babagân Bektaşiliğinin en önemli isimlerinden Bedri Noyan Dedebaba’nın verdiği bilgilere göre, “Aynü’l-cemin nasıl yapılacağını (...) sırasıyla ve bütün ayrıntılarıyla anlatan, yani Bektaşilik erkânını tanımlayan eserlerdir” (Noyan, 2010: 38). Erkânâmeler üzerine yaptığı çalışmalarla tanınan Ömer Faruk Teber, daha kapsamlı bir erkânname tanımı yapmıştır: “Bektaşî Erkânâmeleri, Bektaşiliğin toplumsal düzenini sağlayan kurallar ve mensuplarının hayat tarzını belirleyen uygulamalar hakkında bilgi veren eserlerdir” (Teber, 2009: 362).

Üzerinde çalıştığımız yazma eser, Milli Kütüphane’de (Ankara) Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi’nde bulunmaktadır. 06 Hk 4284 arşiv numarasıyla kaydedilen eserin adı *Erkân-ı Sultâ(n) Abdâl Musa*’dır. Osmanlı Türkçesiyle kaleme alınan eser, 201x148 mm boyutlarındadır. Nesih yazı türüyle ve cedit kâğıda yazılmıştır. İstinsah tarihi belli değildir. Eseri yazan kişinin metnin en sonunda yer alan kayda nazaran Ahmed bin Muhammed olduğu anlaşılmaktadır. İlk varakta da zaten Ahmed yazılı bir mühür bulunmaktadır (Varak-1b). Ahmed bin Muhammed hakkında kesin bir bilgi elde edemedik. Abdal Musa Tekkesinin mezarlığında Ahmed adı kayıtlı iki mezar taşı vardır. Mezar taşlarındaki kayıtlara göre Ahmed adındaki bu iki kişiden ilki M. 1780, ikincisi ise M. 1858 yılında vefat etmiştir. Mehmed veya Muhammed adında ise

dört kiṣinin mezar taṣı vardır. İlki 1763, ikincisi 1801, üçüncüsü 1814, dördüncüsü ise 1890 yılında vefat etmiştir (Karaçağ, 2011: 99-130). Eseri kaleme alan kiṣinin tekke kabristanında mezarları bulunan iki Ahmed'den biri mi, yoksa dört Muhammed'den birinin oğlu mu, yoksa başka bir Ahmed bin Muhammed mi olduğunu tespit etmek Őimdilik zordur.

Çalışmada öncelikle Abdal Musa Sultan ve dergāhı hakkında bilgi verilmiş, sonra metnin analizi yapılmış ve nihayet metnin çeviri yazısı verilmiştir. Çeviri yazı içerisinde gerekli görülen açıklamalar köşeli parantez [açıklama] içinde yapılmıştır. Ayetlerin ve Arapça metinlerin Türkçeleri dipnotlarda verilmiş, metin içindeki konuşmalar eğik yazı [*italik*] olarak yazılmıştır.

2. Abdal Musa Sultan ve Dergāhı

Abdal Musa Sultan, Bektaşī ve Alevi kitleler tarafından geçmişte olduğu gibi bugün de saygıyla anılan kutlu bir şahsiyettir. 14. yüzyılın kudretli Bektaşī şairlerinden Abdal Musa Sultan, Teke Beyliği idaresindeki Antalya ve civarında etkili olmuştur (Alay, 2019: 268).

Genceli yahut Hoy'da doğup Anadolu'ya geldiğine dair aktarımlar vardır. Babasının adı Hasan Gazi'dir (Güzel, 1999: 44). Annesinin adı bir rivayete göre Ana Sultan (Güzel, 1999: 44), tekkesindeki mezara göre Ümmü Gülsüm'dür (Akçay, 1972: 363; Güzel, 1999: 51). Kız kardeşinin adı ise bir rivayete göre Hüsniye Bacı (Güzel, 1999: 44), tekkesindeki mezar taşına göre ise Zeynep'tir (Akçay, 1972: 363; Güzel, 1999: 51). Doğum ve vefat tarihleri net olmamakla birlikte 1280-1300'lerde doğduğu, 1390-1410'larda vefat ettiği tahmin edilmektedir (Güzel, 1999: 44).

Abdalân-ı Rum zümresinden sayılan Abdal Musa, Bursa'nın fethinden önce Buhara'dan gelen kırk abdal arasında gösterilir (Köprülü, 1988: 1/64-65; Güzel, 1999: 44). Orhan Gazi zamanında gazalara katılmış (Âşık Paşazade, 2003: 299), muhtemelen sonra Aydın taraflarına intikal etmiş, nihayet Teke civarına bugünkü tekkesinin olduğu yere yerleşmiştir (Köprülü, 1988: 1/64-65; Güzel, 1999: 45). Tekkesi ve türbesi, Antalya'nın Elmalı ilçesine bağlı Tekke (Teke) köyündedir.

Teke civarına yerleşince burada bir tekke kurmuş ve geniş bir sahada faaliyet yürütmüştür. Kaygusuz Abdal adını alacak olan Teke beyinin oğlu Alâeddin Gaybi olmak üzere çok kişiyi kendi çevresinde toplamıştır. Birçok kişiye halifelik vermiş ve onları farklı yerlere göndererek irşat sahasını daha da genişletmiştir. Uzun bir hayat yaşadktan sonra tekkesinde vefat etmiş ve orada sırlanmıştır (Güzel, 1999: 50).

Abdal Musa Sultan'ın etkisi, vefatından sonra da devam etmiştir. Onun birkaç şiiri ve *Nasihatname* adlı kısa bir risalesi günümüze kadar ulaşmış (Özmen, 1998: 205-207), tekkesi ondan sonra da önemli bir Bektaşî merkezi olarak varlığını sürdürmüştür. Bugün de her yıl çok sayıda kişi, Abdal Musa Tekkesini ziyaret etmektedir.

Kızılbaş-Alevi cemlerinden birinin adı Abdal Musa cemidir. Özellikle kış aylarında gerçekleşen bu cem erkânında on iki hizmet yürütülür (Şahin, 2002: 181-236), kurban tığlanır ve Allah'tan bereket dlenir (Yaman, 2001: 271). Abdal Musa Erkânı, Abdal Musa Sultan'ın tekkesinde de yapılmaktadır. On iki hizmetin yürütüldüğü ve kurbanların tığlandığı bu cemler, Muharrem ayından hemen önce icra edilir (Doğan, 1999: 115-138).

Abdal Musa Tekkesinde tarihi süreç içinde tarikat ibadeti olan aynü'l-cemlerin yapıldığı şüphesizdir. Abdal Musa Tekkesinde ikrar ceminin nasıl yapılacağı, günümüzde hizmet yürüten dini önderlerin kaleminden yayımlanmıştır (Doğan, 2001: 251-267). *Erkân-ı Sultâ(n) Abdâl Musa* adını taşıyan yazma eser de Abdal Musa Tekkesinde icra edilen bir ikrar cemini anlatmaktadır. Zaten yazmanın adı *Erkân-ı Sultâ(n) Abdâl Musa* olduğu gibi metinde de “AbdâlSultân Hû” (Varak 9a) denilerek Abdal Musa Sultan'ın da adı geçmektedir.

3. Metnin Analizi

Eser, *Erkân-ı Sultâ(n) Abdâl Musa* adını taşısa da Babagân Bektaşiliğine ait bir klâsik bir ikrar erkânname'sidir. “*Haşa erkân-ı Sultâ(n) Abdâl Musa*” (Varak1a) başlığını taşıyan erkânname, büyük ihtimalle ünlü Bektaşî erenlerinden Abdal Musa'nın adıyla anılan dergâhta uygulanan ikrar erkânını anlatmaktadır. El yazması eserde ikrar ayini bittikten sonra bir başlık açılmış, Cennetü'l-Esma duasına yer verilmiştir [Varak 9a]. Sonra bir başlık daha açılmış

ve Kur'an-ı Kerim'de yer alan 4 (dört) ayetyazılarak bunları okumanın fazileti aktarılmıştır (Varak10b). Bundan sonra *Menzil-i Hilâfet Tıraş Erkân* adlı bir başlık açılmış ve halifelik makamına ulaşanlar için icra edilen tıraş erkânı anlatılmıştır (Varak11b). Tercemanların yer aldığı bölümde ise beş tane çerâğ tercemanına yer verilmiştir. Devamında Hz. Muhammed, Hz. Hatice, Hz. Fatıma ve On İki İmam için salâvat duası kaydedilmiştir (Varak 18b). Nihayet son bir başlık daha açılmış, bazı nasihatler ve ketebe ile erkânname tamamlanmıştır (Varak 20b).

Hem ikrar erkânının hem de tıraş erkânının aynı eserde yer alması ilk bakışta erkânname bir mücerret ikrar erkânı olduğu izlenimini vermektedir. İlk bakışta edinilen bu izlenim yanıltıcıdır. Birkaç nedenle elimizdeki eserde iki farklı erkâna yer verildiğini görmekteyiz. Birincisi kurumsal bir kimliğe sahip olan mücerretlik, ikrar vermekle başlar. Bu ikrar töreninde mücerret talip için tıraş erkânı icra edilir (Noyan, 2010: 330-347). Ancak tıraş erkânı yapılan sadece mücerret ikrar erkânı değildir. Halifelik için de tıraş erkânı yapılır. Mücerret ikrarı verenlerin sadece saç, sakal ve bıyığı tıraş edilir. Halifelik erkânında ise bunlara ilaveten kaş ve kirpikleri de dâhil edilir (Noyan, 2010: 327). Elimizdeki tıraş erkânında kaşlar da erkâna dâhil edilmiştir. Doğal olarak el yazmasında anlatılan tıraş erkânı, mücerret dervişler için değil halifeler içindir. İkincisi ikrar erkânında söz konusu ikrarın evli veya mücerretler için yapıldığına dair bir kayıt yoktur. Bilindiği üzere Babagân Bektaşılığında evliler ve mücerretler için ayrı erkânlar yapılsa da bunlar arasında fark çok azdır (Noyan, 2010: 329). Üçüncüsü tıraş erkânının anlatıldığı bölümün başlığında açıkça halifelik için yapılan tıraş erkânı olduğu belirtilmiştir. Dördüncüsü ikrar erkânında veya el yazması eserin herhangi bir yerinde mücerret dervişlerin yaptığı kulak delinip mengüş takılması (Noyan, 2010: 326) yer almamaktadır. Beşinci olarak mücerret erkânı önceleri Kerbala'da, Mısır'da (Kaygusuz Abdal Dergâhında), Dimetoka'da (Kızıl Deli Dergâhında), Teselya'da (Dur-Balı Sultan Dergâhında) yapılırken sonraları sadece Hacıbektaş'ta (Pir evinde) yapılmaya başlanmıştır (Noyan, 2010: 326). Yani Abdal Musa Sultan Dergâhı, mücerret erkânı yapılan bir yer olmamıştır.

Bu tespitlerden sonra Ahmed bin Muhammed'e ait olan elyazması eserin bir Bektaşî erkânâmesi olduğunu kesin şekilde ifade edebiliriz. Eserde Abdal Musa Sultan Dergâhında verilen bir müteehhil (evliler için) ikrar ayiniyle halifelik makamına erenler için yapılan tıraş erkânı anlatılmıştır. Ayrıca ayetlere ve bir takım gülbank ve dualara da yer verilmiştir.

Bilindiği üzere Bektaşî meydanında 12 (on iki) post vardır. *Erkân-ı Sultâ(n) Abdâl Musa* adlı eserde ise 12 (on iki) yerine 13 (on üç) post sayılmış, bunlar arasındaki hiyerarşi de post sahiplerinin meydana girme sırasına göre düzenlenmiştir. Metne göre 13 (on üç) post sırasıyla şöyledir:

- 1) Baba
- 2) Aşçı Dede
- 3) Etmekçi [Ekmekçi] Dede
- 4) Aşçı Dede
- 5) Nakip Dede
- 6) Meydancı Dede
- 7) Kılarcı [Kilerci] Dede
- 8) Kahveci Dede
- 9) Türbedar [Dede]
- 10) Kurbancı Dede
- 11) Ayakçı Dede
- 12) Atacı Dede
- 13) Mihmandar Dede

Meydanda olması gereken 12 post diğer kaynaklarla uyum içerisindedir. Ayrıca hiyerarşi de büyük oranda aynıdır (Oytan, 1956: 171). *Erkân-ı Sultâ (n) Abdâl Musa* adlı eserde Türbedar [Dede] postu fazladan verilmiştir.

İkrar erkânında ikrar alıp ikrar vermede kullanılan ifadelerin dışında kimi ayet, gülbank ve tercemanlara yer verilmiştir. Erkânda Fatıha suresine bir kere, İhlâs suresine üç kere yer verilmiştir. Bunların yanında aşağıda Türkçe çevirileri yer alan ayetler de ikrar erkânında yapılan ritüellerle uygunluk içinde yer almıştır:

“Allah’ın elçisi ve müminler, rabbinden ona indirilene iman ettiler. Her biri Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine inandılar. “O’nun elçileri arasında ayırım yapmayız” ve “İşittik, itaat ettik, bağışlamamızı dileriz rabbimiz, gidiş sanadır” dediler.” Bakara/285

“Sana bîat edenler ancak Allah’a bîat etmiş olurlar. Allah’ın eli onların ellerinin üzerindedir. Verdiği sözden dönen kendi aleyhine dönmüş olur. Allah’a verdiği sözü yerine getirene, Allah büyük bir mükâfat verecektir.” Fetih/10

“De ki: ‘Hamd, çocuk edinmemiş olan, hükümranlığında ortağı bulunmayan, düşkün olmayıp yardımcıya da ihtiyaç göstermeyen Allah'a mahsustur. O'nu gereği gibi büyükle.’” İsra/111

“Bütün dinlerin üzerindeki yerini alsın diye resulünü doğru yol rehberi ve hak din ile gönderen O’dur. Buna tanık olarak da Allah yeter.” Fetih/28

“Andolsun ki o ağacın altında sana biat ederlerken Allah, o müminlerden razı olmuştur. Kalplerinde olanı bilmiş, onlara güven duygusu vermiş ve onları pek yakın bir fetihle ödüllendirmiştir.” Fetih/18.

“Üstlerinde ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler vardır. Gümüş bileziklerle süsleneceklerdir. Rableri onlara tertemiz bir içecek içirecektir.” İnsan/21.

İkrar erkânında babanın yani müşşidin okuduğru üç tane gülbanka yer verilmiştir. Bunlardan ilki metni verilmeyen çerağgülbankıdır (Varak 2b). İkinci gülbank “fâhr-ı gülbank” olarak ifade edilmiştir ve metni verilmemiştir (Varak 5a). Üçüncü gülbank ise ikrar gülbankıdır. Bunun da metni, kaydedilmemiştir (Varak 8b).

İkrar erkânında çerağcının okuduğru üç tane de tercemandan bahsedilmiştir. Bunlardan birincisi metin olarak verilmiştir: “Hû! Eyvallah âşıklar, sâdıklar, yâniklar, uyânıklar, ayn-ı cim [cem] mesâkinân-ı aşk” (Varak 2b). İkinci ve üçüncü gülbankların ise ismi ve metni verilmemiştir (Varak 2b).

Ayrıca erkânda Allah’tan başka ilah olmadığına, Hz. Muhammed’in O’nun kulu ve Rasûlü olduğuna, Hz. Ali’nin masum imam olduğuna şahitlik vardır (Varak 7a). Ayrıca On İki İmam (Varak 5b, 6b), Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, On Dört Masum, Hacı Bektaş Veli (Varak 6b), Abdal [Musa] Sultan (Varak 8b) gibi şahsiyetler saygıyla anılmıştır.

4. Sonuç

Erkân-ı Sultâ(n) Abdâl Musa adlı el yazması eser, Abdal Musa Sultan Dergâhında icra edilen bir mütehhil (evli) ikrar erkânını anlatmaktadır. Erkânda okunacak gülbank ve tercemanların metnini kayda geçmeden yazılan erkânname, özet bir metin olarak değerlendirilebilir.

Erkan boyunca Kur'an-ı Kerim ayetlerine ve İslami içerikli dualara yer verilmiştir. Hz. Ali'nin masumiyeti ve imameti, On İki İmam gibi vurgular bütün Bektaşî erkânlarında bulunan Caferilik mezhebine ait hususlardır. Hacı Bektaş Veli'nin ve Abdal Musa Sultan'ın anılması ise tarikat zinciri bakımından dikkat çekmektedir. Bektaşîliğin Caferlikle ilişkisi, ayrıca tetkik edilmeli ve bu konu eldeki verilere göre açıklığa kavuşturulmalıdır.

On iki postun sahiplerinin “dede” sanıyla anılması son derece ilgi çekicidir. Çünkü bilindiği üzere Babagân Bektaşîliğinde “dedebaba” hariç dede kelimesini içeren herhangi bir mertebe ve makam yoktur. Sadece Arnavut Bektaşî toplumunda seyitlikle ilgisi olmaksızın halifelik/halifebabalık makamına erenler için “dede” sıfatı kullanılmaktadır. Ayrıca Trakya köylerinde babaların olmadığı Babaî diye bilinen Alevî sürelerinde nasip verme, ikrar alma töreni hariç, kurban tıglama, isim koyma, muhabbet sofrası açma gibi dervişlerin yetkisi dâhilinde yapılacak hizmetleri bir senelik olarak görevlendirdiği kişilere de “dede” denilmektedir. Dede kelimesinin etimolojisi hakkında yapılacak yeni çalışmalarda bu bilgiler yeni sonuçlara ulaştırabilir.

Kaynaklar

Akçay, İlhan (1972). “Abdal Musa Tekkesi”, *VII. Türk Tarih Kongresi. Kongreye Sunulan Bildiriler c. I.* Ankara 25-29 Eylül 1970: 360-373.

Alay, Okan (2019). “Velilik ve Keramet Bağlamında Abdal Musa'nın Gerçek ve Menkıbevi Hayatı-Şahsiyeti”, *TARR: Turkish Academic Research Review* IV/2: 267-278.

Âşık Paşazade (2003). *Osmanoğulları'nın Tarihi*. İstanbul: K Kitaplığı.

Cebecioğlu, Ethem: (2005). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. İstanbul: Anka Yayınları.

Doğan, Sadık (1999). "Abdal Musa Erkânı", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* VI/10:115-138.

Doğan, Sadık (2001). "Abdal Musa'da İkrar Nedir?", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* VII/18:251-267.

Güzel, Abdurrahman (1999). *Abdal Musa Velâyetnamesi*, Ankara: TTK Yayınları.

Kaplan, Doğan (2008). *Bıyruklara Göre Kızılbaşlık*, Doktora Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi.

Köprülü, Orhan F. (1988). "Abdal Musa", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 1/64-65, İstanbul: TDV Yayınları.

Noyan, Bedri (2010). *Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevilik Cilt 8*. Ankara: Ardıç Yayınları.

Oytan, M. Tevfik: (1956). *Bektaşiliğin İçyüzü: Dibi. Köşesi. Yüzü ve Astarı Nedir?*. İstanbul: İstanbul Maarif Kitaphanesi.

Özdemir, Ali Rıza (2021). "Alevi-Bektaşî Yolunda Anlam ve Özellikleriyle 'Erkan' Kavramı". *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi (SBARD)* 37: 111-130.

Özmen, İsmail (1998). *Alevi-Bektaşî Şiirleri Antolojisi c. 1*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Soyyer, A. Yılmaz (2019). *Hünkâr: Ansiklopedik Bektaşilik Sözlüğü*. İstanbul: Post Yayınları.

Şahin, Ali Rıza (2002). "Muhammed Ali Cemaatinde Abdal Musa Cem Erkânı", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* VIII/23: 181-236.

Teber, Ömer Faruk (2009). "Bektaşî Dervişinin Yol Haritası: Bektaşî Erkânâmeleri", *Doğumunun 800. Yıldönümünde Hacı Bektaş Veli Sempozyumu*, Nevşehir, 17-18 Ağustos 2009: 359-371.

Yaman, Mehmet (2001). *Alevilik: İnanç, Edeb, Erkan*. İstanbul: Garipdede Türbesi Koruma Onarma ve Yaşatma Derneği Yayınları.

Ekler

[*Varak 2a*]

(1) Haza Erkân-ı Sultâ (n) Abdâl Musa

(2) Evvela Baba olan can erkân üzere meydana girüp posta niyâz (3) idüb otura. Ba^cdehu^cAşçı Dede girüpBaba'ya niyâzidüb andan (4) posta niyâzidüb otura. Etmekçi [Ekmekçi] Dede girüpBaba'yaniyâz^cAşçı (5) Dedeye niyâz posta niyâzidüb otura. Ba^cdehuNakîb Dede erkân (6) üzere meydana girüp bunlara niyâz posta niyâzidüb otura. Ba^cdehu (7) Meydancı Dede girüp anlar gibi erkân üzere niyâzidüb otura ba^cdehu (8) Kılarcı [Kilerci] Dede bu erkân üzere meydana girüp otura. Ba^cdehu Kahveci Dede (9) Kılarcı [Kahveci olmalı] Dede evvel bu erkân üzere meydân (a)girüp otura. Ba^cdehuTürbedâr [Dede erkân] (10) üzere meydana girüp otura. Ba^cdehuKurbancı Dede bu erkân üzere niyâz (11) idüp otura. Ba^cdehu Ayakçı Dede bu üslûb üzere meydana girüb (12) otura. Ba^cdehuAtacı Dede bu üslûb üzere meydana girüp otura (13) Ba^cdehuMihmandâr Dede bu üslûb üzere meydana girüp otura. Ba^cdehu (14) sâ'ir canlar bu üslûb ve bu erkân üzere meydana girüp yerli yerince (15) niyâzidüb otura.

Ba^cdehuÇırakçı [Çerağcı] olan can kapuyumühridüb [*Varak 2b*](1) andan delili uyandırub sağ eline alub (2) sol elin göğsüne koyub meydana gelüb bir niyâz (3) idüb bu tercümânı okuya. *Hû! Eyvallah 'aşklar, (4) sâdiklar, yâniklar, uyâniklar, 'ayn-ı cimmesâkinân (5) 'aşkediüb*mühr olarak çerağın yanına gelüb (6) bir tercümândahîokuyub *Ber cemâl-i Muhammed*deyübdüyüççerağı uyan- (7) dirubmühr olarak meydana çekilüb bir tercümândahî (8) okuyub andan *Hû Eyvallah*deyübdarde dura.

Baba (9) olan can çerağingülbankınçeküb, *Gerçeğe*(10)*Hû* didikededelili eliyle silkübdinlendire. Ba^cdehu (11) meydana bir niyâz, andan Baba'ya niyâz, andan yine (12) meydana niyâz, andan ikinci posta niyâz, yine [*Varak 3a*](1) meydana niyâz, andan bu erkân üzere cümle canlara niyâz, (2) andan küreye niyâz, andan çerağaniyâz, andan (3) MeydânTaşı'naniyâz, andan meydana varub, (4) *Allah dosthâzırğâ'ib'ayn-ı cem erenlerin (5) gül cemâline 'aşk olsun*deyüb yine meydâna (6) bir niyâz (geçüb hakkı olan postuna bir niyâzidüb)¹idüb otura. Ba^cdehuikrârvirecanı (7) meydana alub andan mürşid olan cânına (8) Baba derineşecek (!?) (درينشجك) cana sù'âl ide ki, (9) *şu erenler meydanında hazır olan karındaşların (10) kangısın rehberliğe kabul idersin* diye. Ba^cdehu (11) ol can anda olan canların birini rehberliğe (12) kabul ide. Andan mürşid diye ki *falkandı* (?) [kalk indî] *rehberine* [*Varak 3b*](1) *bir niyâz* ü diye. Ol can kalkub rehberine (2) dahîniyâzidüb otura.

Ba^cdehu rehber dahî (3) kalkub meydana gelüb tacın çıkarubfenâyisin (4) var ise boza tacın dört kapusununiyâzidüb (5) ol sağına ikinci soluna üçüncü önüne dördüncü (6) ardına

¹ Derkenar olarak düşülmüş, metne ilave yapılmış.

sonra mührineniyâzide. Andan sağ kolunun (7) üstüne omuzuna beraber alub bir niyâzidübümühr olarak (8) mürşidi önüne gelüb yine tacın dört kapusununiyâz (9) mührineniyâzidüb mürşidin eline teslim ide. (10) Andan mürşiddahî öylece niyâzidüb rehberin (11) başa koyubtekbirleyüb, *Gerçeğe Hûdeyüb gider*. (12) Andan rehber dahi mürşide niyâzidübçekilüb **[Varak 4a]**(1) meydana varubdârde dura. Andan mürşiddahî (2) fahr-ı gülbank çeküb, *GerçeğeHûdidikdemeydâna* (3) bir niyâzidübba^cdehu olan canlara niyâz, andan (4) küreye niyâz, andan çerâganiyâz, andan meydân (5) taşına niyâz, andan meydana varub bir niyâzdahî (6) andan mürşid önüne gelübürşiddahîkrâr (7) virecek canın tığbendini elin ayasının (8) arasına hazır idübba^cd bir niyâzidüb rehberin (9) iki elin ayasına koya. Rehber dahîniyâzidüb (10) kalkubümühr olarak yetişecek canın yanına (11) varubelinden yapısubkaldırub andan tığ (12) bendi küşâdidüb ol orta mührine sonra **[Varak 4b]**(1) sonra sağ mührine sonra sol mührineniyâzidüb (2) yetişecek cana dahî öylece niyâzidirib (3) andan tığ benditâlibin boynuna takub (4) uçlarını rehberle tâlibin sağ uçlarının (5) uçlarına alubbî^cattutub andan rehber de (6) sol eliyle tâlibin boynuna yakın yerinden (7) tığ bendi tutub beraberce meydânelübdârde (8) durub bir niyâz ide.

Ba^cdehu rehber de dört kapuda (9) selam virüb niyâzıyla mürşid de her kapuda selam ala (10) selâm dahî budur. *Es-selâmü aleyküm ey şer'at* (11) *erenleri* diye. Mürşid [, *'Aleyküm selâm* diye]. [Yine] *'Aleyküm selâm ey tarikat* **[Varak 5a]**(1) *pîrleri* diye. Yine mürşid, *'Aleyküm selâm* diye. Yine (2) *Es-selâmü aleyküm ey mârifetkânları* diye. Yine mürşid (3) *'Aleyküm selâm* diye. Yine *Es-selâmü aleyküm* diye (4) *ey hakikat şabları* diye yine mürşid, *'Aleyküme's-* (5) *selâm* diye.

Rehber diye ki, *Erbakbuzuruna*, (6) *Muhammed 'Ali yoluna, On İki İmam katârına, erenler* (7) *meydânna, pîr divanına koç kuzulu kurban* (8) *getürdüm. Arayıb yetmeğe havâlet varım* diye. Mürşid (9) dâhi etrafına nazar idüb, *Kalkan can yoğışe* (10) *havâlet erenlerin* diye andan rehber tâlibin (11) tığbendinciğerin (!) (چكرن) mühr olarak mürşid huzuruna **[Varak 5b]**(1) getürübba^cateçöküre. Andan tığbendiyle beraber (2) tâlibin elin mürşid eline teslim idübürşid (3) dâhi kabza tutub talkına başlaya diye ki *tekrar* (4) *beni mürşitliğe kabul itdin mi* diye. Ol dahî *kabul* (5) *itdim* diye. (Didikde seni evlatlığa kabul itdim diye)²Üç kere sû'âlidübcevabvirdikde (6) üç kere *Estağfurullah cemî-i günablarıma geldim bak* (7) *için geldim bak için bak didinüzü* (8) *bak biliüb bâtil didinüzü bâtil biliüb* (9) *bağlanam töhmet itmeyem ve yalan söylemeyem ve haram* (10) *lokma yemeyem ve haram içmeyeyim ve zîna ve livâta itmeyeyim* (11) *elimle komadığım yerden bir kimsenin bir şeyin* **[Varak 6a]**(1) *almayam. Tubtutevbetennasuben (tûbuilallahitevbetennasuben)küllü amene billabi* (2) *ve melâ'iketibi ve kütübibi ve resulibi lâ nuferriku beyne* (3) *ehadinminrusulib ve kâlusemî'na ve atâ'na* (4) *gufraneke Rabbena ve ileykelmasir.* ³Ba^cd [ehu] Besmele (5) bir Fâtiha-i Şerife ve üç İhlâs-ı Şerif (6) okuyubba^cdehu yine bir Besmele-i Şerife [okuya].

² Derkenar olarak düşünülmüş, metne ilave yapılmış.

³“Allah’ın elçisi ve müminler, rabbinden ona indirilene iman ettiler. Her biri Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine inandılar. “O’nun elçileri arasında ayırım yapmayız” ve “İşittik, itaat ettik, bağışlamamı dileriz rabbimiz, gidiş sanadır” dediler.” Bakara/285

Ba^cdehu [okuya] (7) *İnnellezîneyübayî unekeinnemayübayî unallabeyedullabi* (8) *fevke eydihimfemen nekese fe innemayenküsîi'alanefsîb* (9) *ve men evfabimâ'âhedê aleyhullabe fe se yu'tîbi* (10) *ecref'azîma.*⁴ *Ve kulûlbamdullillahillezîlemyettebtz (sahibetenvelâveleden)veleden* (11) *ve lemyekunlehubîserikun fil mülki ve lem yekun lehu* [**Varak 6b**](1) *veliyyunmine'z-zullî ve kebbirbutekbira.*⁵ *Eşbedü en lâ ilabe* (2) *illallah ve eşbedüenneMubammeden'abduhu ve resûlubî'* (3) *Huvellezîerselerasulehu bil huda ve dinil hakkı* (4) *lîyuzîhirebî'ale'l-lezînekiillebu ve levkeribü'l-kafirun'* (5) *ve eşbedüenneemirü'l-mü'minin Ali ibn-i ebiTâlib* (6) *esedullabi'l-gâlib imamen ve masûmenminkibelillebi* (7) *ve minkibeliresulüllahibitealaminelâdi'l-Hasan* (8) *ve'l-Hüseyn ve imam isna aşer ve cârrubumasûm* (9) *pâkselamullabi ve salatullabi aleyhim ecmain* (10) *şeybunaehli't-terke ve sahibi'l-kebbü'lem* (11) *lediinni Hümkâr Hacı BektaşVeliyyü'l-Horasani* [**Varak 7a**] *kaddesallahüsrrrehü'l-aşîzîhüvallahü ala mânekâliü vekil-i evliyâ'îhim* (2) *ekulu ve minâda'îhimeteberralaneten ala kavmi'z-zalimin rabmetullabi* (3) *ala kavmi mü'minin.*⁸ Ba^cdehupeygambere salavat [getire].

Ba^cdehu bu bendi diye (4), *Şer'atdeüstivâr ol, tarikinde bakîsâr* (5) *ol, mâ rifetdehaberdâr ol, hakikatdengebdâr* (6) *ol, bakka tevekkülde ol, gönliüne teveccübde ol,* (7) *mürşidi rızâ bende olubırr-ı erenleri tefekkürde* (8) *ol, bakdan ve erenlerden gelen celiyye (çileyey?)sabr* (9) *idiüb tahammüde ol. Gelme gelme, gelenin* (10) *malı dönenin baş camdeyüb* böyle (11) *'ahd-i misâkandırubba'cdehumürşid* (12) *tâlibin elin yine tûgbendiyle rehberin* [**Varak 7b**](1) *eline teslim ide. Andan rehber mürşide bir niyâz* (2) *ide. Tâlible beraberce andan mühr olarak meydana* (3) *çekilüb bir niyâz ideler. Ba^cdehu ikinci posta niyâz* (4) *üçüncü posta dördüncü posta ve bu erkân* (5) *üzere cemi'ci canlara niyâz ideler. Andan küreye* (6) *andan çerağa andan meydan taşına niyâz* (7) *andan meydana bir niyâzidübmühr olarak beraberce* (8) *mürşid önüne çökeler.*

Andan rehber tâlibin tûğundan (9) yine mürşide teslim indanmürşiddahitûgbendi (10) boynuna olub üç mührineniyâzidübtalibe (11) *dahîniyâzidirübtûgbenditâlibin beline* (12) *kuşadırken bu ayeti okuya. Besmele lekadrudiyallahü* [**Varak 8a**] (1) *'anil-mü'minine iz*

⁴"Sana biât edenler ancak Allah'a biât etmiş olurlar. [496] Allah'ın eli onların ellerinin üzerindedir. Verdiği sözden dönen kendi aleyhine dönmüş olur. Allah'a verdiği sözü yerine getirene, Allah büyük bir mükâfat verecektir. " Fetih/10

⁵"De ki: "Hamd, çocuk edinmemiş olan, hükümlerinde ortağı bulunmayan, düşkün olmayıp yardımcıya da ihtiyaç göstermeyen Allah'a mahsustur. " O'nu gereği gibi büyükle. " İsrâ/111

⁶"Ben şahâdet ederim ki, Allah'tan başka ilah yoktur, yine ben şahâdet ederim ki, Muhammed O'nun kulu ve Rasûlü'dür"

⁷"Bütün dinlerin üzerindeki yerini alsın diye resulünü doğru yol rehberi ve hak din ile gönderen O'dur. Buna tanık olarak da Allah yeter. " Fetih/28

⁸Ben şahitlik ederimki; mü'minlerin emiri Ebu Talib'in oğlu Ali o Allah'ın aslanıdır. Allah ve Rasûlü tarafından ma'sum bir imam kabul edilmiştir. Onun evladı Hasan, Hüseyin, oniki imam ve onun yakınlarıdır öyledir. Salat ve selam onların hepsi üzerine olsun. Terk ve yüksek değer sahibi Bizim şeyhimiz de öyledir. Gizli ilimleri En iyi bilen odur. Ki o hünkar Hacı Bektaş Veli Horasanî'dir. Aziz olan Allah onu takdis etsin. Allah; bizim "onların velilerinin vekili değimiz" kimselerin üzerindedir. Ben diyorumki; onların düşmanlarından beri kulsun ve la'net; zalim topluluğun üzerine olsun. Allah'ın rahmeti inanan toplumun üzerine olsun.

yubayf uneketahte's-şecereti (2) fe *'alimemâ fi kulubihim fe enzele's-sekinet'aleyhim* (3) ve *asâbeümfetbenkariben*⁹ deyübolvakittâlib (4) dahî iki elini başından yukarukaldırub (5) birbirine kabaya (?) mürşid dahi tığbendi beline bağlaya. (6) Ve bağlarken bu bendi diye, *Elin yek yelin bek* (7) *dilin terk* diye. Ba^odehu tacın tekbirle (8) vuslasın (?) giderirken bu ayeti okuya (9) *Besmele 'alîyehumsiyabusundusinbudrunistibrakun* (10) ve *bulluesaviramîñiddab ve sekabumrabbubum* (11) *şarabentubura*.¹⁰ Andan hırkasın giydirenken bunu [**Varak 8b**](1) okuya, *Halkı hırkaté azîmen.Allahü ve sefâyenbâzıranmâyenbağî* (2) *Hünkâr Hacı BektaşVeliyyi'r-Horasanî kaddesallahüsirrehü'l-* (3) *'azîz*. Ba^odehu mürşide birer niyâzidüb meydana (4) çekilübdârde duralar. Andan yine mürşidfâhr-ı vusla (5) ve ikrârgülbankınçekübGerçeğe Hûdidikde meydana (6) beraberce bir niyâz ideler. Andan yolile olan canlara (7) niyâz, küreye niyâz, çerâğaniyâz, meydân taşına niyâz, (8) yine meydana niyâzidüb dura.

Andan mürşid diye ki (9) *Bu camı karndaşlar ile musâfaba eyle* diye. Rehber dahitâlibi (10) hâzır olan canlarla musâfahaitdirüb andan rehber (11) tâlibi yerine oturubtâlibe bir niyâzidüb andan [**Varak 9a**](1) meydana çekilübdârde dura. Halkı hayırlı taleb (2) eyleye. Mürşid de halkı hayırlısızçekübGerçeğe (3) Hûdidikde rehber meydana niyâz, andan mürşide (4) niyâz, andan karndaşlara yollu yolunca erkân (5) üzere niyâz, küreye niyâz, çerâğaniyâz, meydân (6) taşına niyâz, kendi postuna niyâzidüb (7) otura.

Ba^odehubekmez şerbeti getirübâtlib-i rüsûm-ı (8) Muhammedî üzere canlar içinandan mürşid vaktin (9) halkı hayırlısın çekübnihayetden, *Abdâl [Musa] Sultân* (10) *Hû* diye cümle bir niyâz ideler. Ba^odehukapununmührin (11) küşâdidüb muhabbet göreler. Ve's-selâm.

⁹ “Andolsun ki o ağacın altında sana biat ederlerken Allah, o müminlerden razı olmuştur. Kalplerinde olanı bilmiş, onlara güven duygusu vermiş ve onları pek yakın bir fetihle ödüllendirmiştir.” Fetih/18.

¹⁰ “Üstlerinde ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler vardır. Gümüş bileziklerle süsleneceklerdir. Rableri onlara tertemiz bir içecek içirecektir.” İnsan/21.